

КРИСТАЛ

ФАКТИ ПОДІЇ - ТВЕРДИЙ КРИСТАЛ
ОБ'ЄКТИВНІСТЬ І ПРАВДА НАШ АРСЕНАЛ



8—А

СПЕЦВИПУСК: ЗНАЙ НАШИХ—ВИВЧАЙ УКРАЇНСЬКЕ

Зміст:

- ⇒ Тарас Шевченко—скарб української нації
- ⇒ Тарас Шевченко - майстер слова, пера та олівця з фарбами
- ⇒ Тарас Шевченко—борець за вільну Україну
- ⇒ Кохання в житті Тараса Шевченка
- ⇒ Цікаві сучасні образи Тараса Шевченка
- ⇒ Крилаті вислови й афоризми з поезій Тараса Шевченка
- ⇒ Кросворд

Діяльність Тараса Шевченка має унікальне значення для українського народу. Народжений в родині кріпака, онук учасника Коліївщини, свій національний та соціальний протест він висловив у неперевершеному за силою слові, народженому від співчуття до своєї країни й народу.

З 47 років життя 24 роки поет пробув у кріпацтві, 10 – на засланні, а решту – під наглядом жандармів.

Тарас Шевченко — скарб української нації

Т. Шевченко видатний письменник України. Ця людина є скарбом української нації. Великий Кобзар для мене - великий патріот своєї держави. Він закликає мене і усіх інших любити і поважати свою державу. Шевче-



Геніальний поет почав свою творчість у поміщика П. Енгельгардта в містечку Вільшані (нині Городищенський р-н на Черкащині). У 1847 р. Тараса Шевченка заарештували за політичну діяльність. У квітні 1850 р. його було заарештовано вдруге і невдовзі заслано на півострів Мангیشлак.

Шевченко підняв живу народну мову на небувалу висоту. Він стверджував, що

українська пісня «без золота, без каменю, без хитрої мови, а голосна та правдива, як Господа слово».

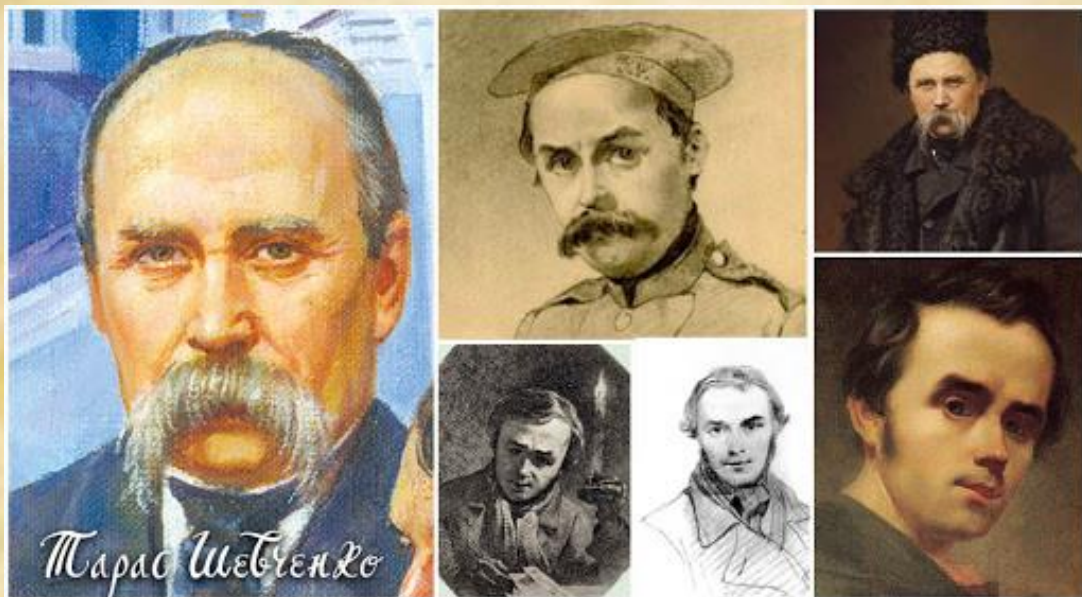
нко є образом державності, мудрості, розуму. Він надихає мене боротися попри всі негаразди, самовдосконалюватись та бути патріотом своєї держави. У своїх творах Кобзар нагадує, що український народ є могут-

нім і вільним народом. Що треба боротись попри все за вільну Україну.

Завдяки йому нашу літературу знає увесь світ. Він як душа нашого народу і живе в кожному з нас.

Тарас Шевченко для мене є гордістю нашої держави. Тому всі повинні знати та шанувати нашого Кобзаря.

Віолетта Грінь



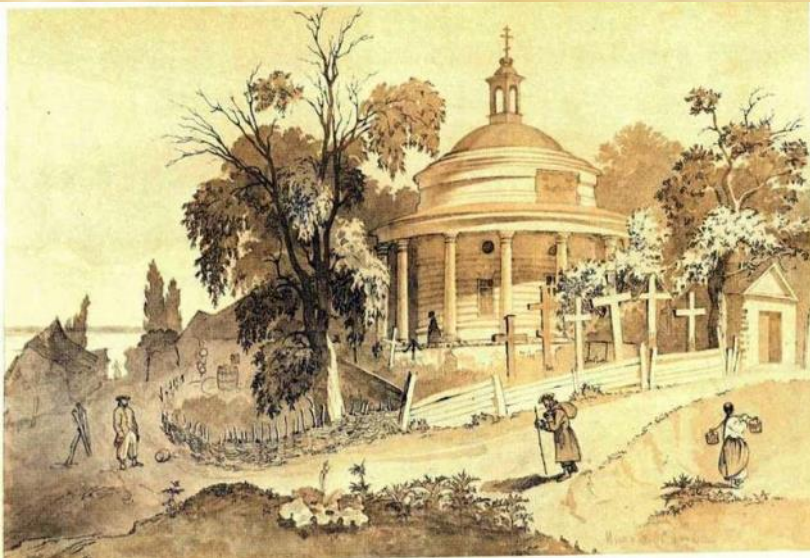
Тарас Шевченко – майстер слова, пера та олівця з фарбами

Тарас Григорович Шевченко, як художник займає одне із самих почесних місць в українському образотворчому мистецтві. Шевченко був одним із перших художників, які прокладали новий реалістичний напрям, основоположник критичного реалізму в українському мистецтві.

Обдарований від природи хлопчина рано відчув тягу до малювання. Ще змалку крейда і вуглинка були для нього неабиякою радістю. Все ними малює: стіни, лави, стіл в хаті і на дворі, в себе і у гостях.

Якось прийшла сестра Катерина з панщини і не впізнала своєї хати: візерунками розмальовані стіни, долівка і навіть призьба. Хлопець любив зображувати птахів, звірів, людей. Коли юний художник намалював п'яного дяка, то був ним покараний. У лютому 1831 року на вулицях столиці Російської імперії – Петербурга з'явилася валка втомлених людей. Один хлопчина звертав на себе увагу тим, що незважаючи на зимову пору, був майже босий. На одному чоботі підшва відпоролася і була прив'язана мотузкою. Це був кріпак поміщика Енгельгарда Тарас, який разом з іншими прибув

до столиці. У Петербурзі доля Шевченка круто змінилась



. Пан вирішив мати власного кваліфікованого майстра і 1832 року він віддав Шевченка у майстерню на навчання до одного з кращих художників-ельфрейщиків

змальовувати статуї. Тут відбулась перша зустріч Тараса із своїм земляком – ху-

дожником .Сошенком. Сошенко зацікавився обдарованим юнаком і вирішив допомогти художнику-початківцю на його тернистому шляху. Сошенко дав йому пора-

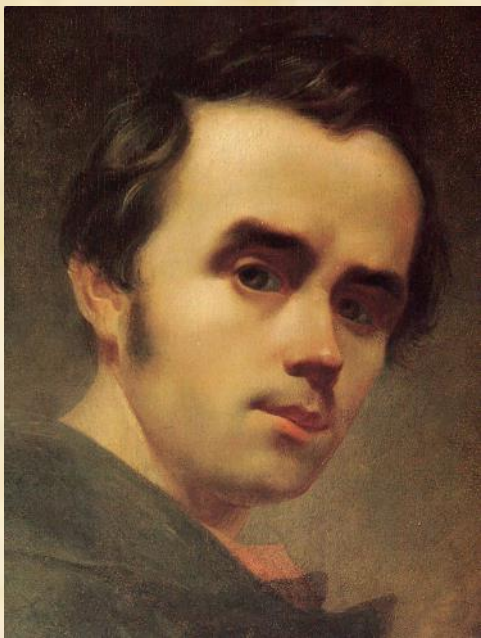
ди і консультації, а потім знайомив з видатними діячами російської і української культур (Карлом Брюлловим, Василем Григоровичем, Олексієм Венеціановим, Василем Жуковським, Євгеном Гребінкою),спільними зусиллями яких талановитого кріпака було викуплено з кріпацтва. Звільнення дало право Шевченку вступити до Академії мистецтв..



Він став одним з найулюбленіших учнів Брюллова, Тарас переходить з класу в клас в числі кращих учнів. У 1843 році Тарас Григорович нарешті приїхав в Україну. Під час подорожі, любов до рідного краю нашоувнула його на створення цілої серії картин. Велике місце в Шевченко-



вому доробку належить портретамУміння інтерпретатора історії Шевченко виявив у трьох офортах серії “Живописна Україна”



– “Дари в Чигирині 1649 року”, “Судня рада” і “Старости”, на яких відображено історичні місця,

побут і природу країни. Повертаючись в Петербург, він завершує навчання в Академії, видає на власні кошти і поширює альбом під назвою “Живописна Україна”. Він почав працювати над ними ще кріпаком. В Академії продовжував роботу в цій галузі. Незабаром він стає одним з відомих і популярних портретистів. Створені ним образи відзначаються невимушеністю,

відсутністю нарядності, вдалою композиційною бадьорістю і свіжістю барв, намагання дати психологічну характеристику людині. Шевченко зробив великий внесок у розвиток побутового жанру і став його основоположником в українському

мистецтві. Особливо хвилювало художника підневільне, часто трагічне становище жінки.

Небагато з тих, кому випало безсмертя, здобули його такою дорогою ціною, як Тарас Шевченко. Доля не шкодувала для нього найжорстокіших випробувань і страждань. Прожив Шевченко лише 47 років, з них 25 - у кріпосному рабстві, 10 - у тюрмах та на засланні. А решту постійно перебуваючи під недремним жандармським оком, воюючи із нестатками. Помер він самотнім у казенній комірчині, не здійснивши навіть природної людської мрії про сімейний зати-



шок у власному домі.

<https://sites.google.com/site/cbsznm/Home/200-rokiv-vid-dna-narodzenna-tarasa-grigorovica-sevcenka/sevcenko-hudoznik>

Поліна Давиденко

Тарас Шевченко— борець за вільну Україну

Тарас Шевченко був активним членом Кирило-Мефодіївського братства – таємної політичної організації, заснованої на початку 1846 р. Засновниками товариства стали професор Київського університету Микола Костомаров, Микола Гулак, Василь Білозерський. Разом з організаторами до товариства увійшла група студентів Київського університету, вчителі Пантелеймон Куліш і Дмитро Пильчиков та ін. Основні ідеї, організаційні та програмні положення викладені в «Книзі буття українського народу» та в



«Статуті Слов'янського товариства святих Кирила і Мефодія». У підготовці «Книги буття українського народу» провідну роль відіграв саме Шевченко. Серед цілей товариства – національне і соціальне визволення України, ліквідація російського царату, скасування кріпацтва, станових привілеїв, проголошення свободи совісті, утворення спілки слов'янських народів під моральним лідерством України. В «Книзі буття українського народу» викладена історія розвитку України, яка через складні історичні обставини втратила державність і потрапила в неволю до інших народів. У ній стверджувалося, що деспоти, пани, кріпаки – неприродне явище для волелюбних українців, було викрите.

нав'язане ззовні. Відомий історик Багалій вказував «що поет, вступивши до таємного товариства, став чи не найактивнішим його діячем, поширюючи своїми творами революційні ідеї серед народу».

Підсумовуючи слова історика, можна з переконанням сказати, що Шевченко справляв на товариство величезний вплив своїми революційно-демократичними переконаннями. Саме його революційні твори такі як «Кавказ», «Сон», «Великих льох», «І мертвим, і живим, ш ненародженим...» стають безсумнівним доказом цього. Саме ці твори Шевченка пізніше стали одним із найвагоміших доказом проти них, коли їх заарештували. Український вчений, публіцист,

історик, філософ Михайло Драгоманов говорив, що «Шевченко стояв попереду вивчених приятелів, київських слов'янофілів, і гарячою громадською думкою, й таким же українством», Шевченко приїхав в Україну з Петербургу з готовими думками про волю України від московських царів». У березні 1847 р. Кирило-Мефодіївське братство Це сталося за доносом провокатора – сина жандармського офіцера, студента університету О. Петрова, який був сусідою М. Гулака по квартирі і прийнятий ним до товариства. Найтяжчої кари зазнав Тарас Шевченко. За особистим розпорядженням царя він був відправлений рядовим до Оренбурзького окремого корпусу



під «найсуворіший нагляд із заборonoю писати й малювати»; »; Гулак на три роки був посаджений до Шліссельбурзької фортеці, а потім засланий до Пермі; Костомаров після річного ув'язнення в Петропавлівській фортеці відправлений на заслання до Саратова; Куліш ув'язнений на чотири місяці у фортеці, а потім перебував на засланні в Тулі; Білозерський засланий до Петрозаводська. Інші члени товариства були заслані й по-



ставлені під поліцейський нагляд із заборonoю повертатися в Україну. Після повернення із заслання Тарас Шевченко, не зважаючи на постійний нагляд поліції, продовжував громадську діяльність. Розуміючи вагу масової національної освіти у відродженні України він власним коштом видав власноруч написаний «Буквар» для початкового навчання грамоти дорослих українців рідною мовою.

Діяльність Кирило-Мефодіївського товариства стала визначним досягненням української громадсько-політичної думки. У «Книзі буття українського народу» висловлено чітке розуміння самотності України, заснованої на особистій і національній свободі, та унікальної визвольної місії України по відношенню до соціальної й національної несправедливості та інших поневолених слов'янських народів.

Завдяки цій праці серед діячів українського відродження другої половини XIX – початку XX ст. з'являються численні постаті світового масштабу, такі як Леся Українка, Іван Франко, Михайло Коцюбинський, Іван Нечуй-Левицький, Семен Гулак-Артемівський, Марко Вовчок, Михайло Вербицький, Ольга Кобилянська, Борис Грінченко, Марко Кропивницький, Марія Заньковецька, Микола Аркас, Іван Карпенко-Карий, Панас Саксаганський, Микола Лисенко, Кирило Стеценко та інші.

108. Бо голос України не затих. І встане Україна з своєї могили, і знову озоветься до всіх братів своїх слов'ян, і почують крик її, і встане Слов'янщина, і не позостанеться ні царя, ні царевича, ні царівни, ні князя, ні графа, ні герцога, ні сіятельства, ні превосходительства, ні пана, ні боярина, ні крепака, ні холопа – ні в Московщині, ні в Польщі, ні в Україні, ні в Чехії, ні у хорутан, ні у сербів, ні у болгар.

"Книга Буття українського народу" Кирило-Мефодіївського товариства, 1846 р.

<https://www.historyua.com/2018/10/15/taras-shevchenko-j-kyrylo-mefodiyivske-tovarystvo/>

Валерія Калашник

Кохання в житті Тараса Шевченка

Він прожив лише 47 років, та мало хто знає, що маючи надзвичайну славу художника і поета, митець Т. Шевченко залишався нещасливою в особистому житті людиною. Тема любові, сім'ї, дітонародження – одна з центральних у творчості письменника, більше того, вона основна в житті Шевченка. Степан Балей писав: „Знаємо, що доля не дозволила поетови пережити повну, щасливу любов, а знаємо, як глибока була в його душі потреба любити і бути любленим. Доля... казала йому бути бездомним цілий його вік...”.

**„Мені ж, мій Боже, на землі
подай любов, сердечний рай!
І більш нічого не давай!”
„Молитва” 24 травня
1860 р.**

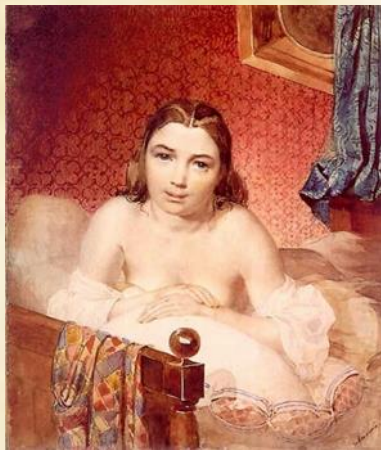
Їх було вісім – знакових жіночих постатей у бентежному і сповненому драматизму житті Тараса. Імена більшості з них ми б не знали, якби не любов до них великого поета. Найчастіше його обраниці не могли оцінити ані поетичного, ані художнього генію великого митця. Тому він втішався, переконував себе у правильності «запорозького вибору»: «Не женися на багатій, Бо вижене з хати, Не женися на убогій, Бо не будеш спати. Оженись на вольній волі, На козацькій долі, Яка буде, така й буде, Чи гола, то й гола. Та ніхто не докучає...»

Першим захопленням Тараса Шевченка була Оксана Коваленко, про яку поет згадав у вірші «Мені тринадцятий

минало...». Вона була на три роки молодшою і мешкала по сусідству.

Образ Оксани він намагався віднаходити в інших жінках, а у творах «нарікав» її різними іменами. Ця любов, принесена з дитинства, багато в чому стала вирішальною для Т. Шевченка. «Маленька», «кучерява» Оксана визначила собою той тип жінки, який йому фатально додався, її історія стала основною темою його творів.

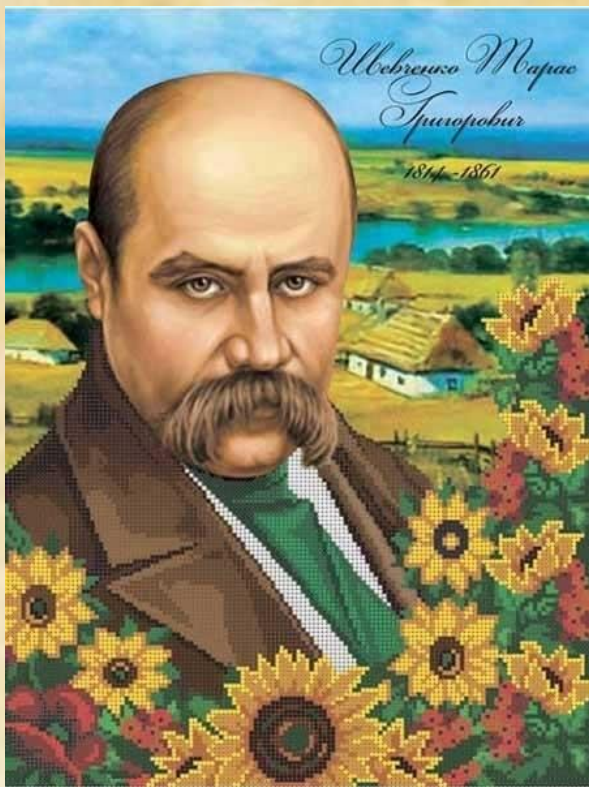
Другим захопленням Тараса Шевченка стала дівчина-натурниця, яку він виводить під іменем Паша в повісті «Художник», належить до періоду навчання в Академії мистецтв у Петербурзі. Цю п'ятнадцятирічну німочку, як свідчать дослідники, Т. Шевченко «відбив» у свого



вчителя і друга, художника Івана Сошенка.

Із княжною Варварою Репніною Шевченко познайомився саме в свій перший приїзд в Україну, після навчання в Академії.

Подорожуючи Київщиною, влітку 1843 року він завітав до Яготина, аби зробити замальовки. Йому настільки сподобалося в родині Миколи Григоровича Репніна-



Волконського, що він повернувся на триваліший час, залишившись на рік у його маєтку. Княжні Варварі Репніній присвятив Шевченко поему «Тризна».

На початку 1840-х років, Шевченко гостював в Березовій Рудці (нині – Полтавська область), у родині поміщика Платона Закревського. У 1839 році багатий поміщик Платон Закревський приїхав у село Марківку і одружився з небагатою донькою сотенного осавули Ганною Іванівною Заславською, якій на той час було лише 17 років.



Між 29-річним поетом і красунею-дружиною господаря, 21-річною Ганною спалахнуло кохання. Т. Шевченко був захоплений красою Ганни Закревської. Він намалював вражаючої краси її портрет, на жодному іншому з портретів

Т. Шевченка немає таких «аж чорних – голубих» очей, «такого повного, трагічного, душевного життя очей», як на портреті Ганни Закревської.

**Г. З.
Немає гірше, як в неволі
Про волю згадувать.
А я**

**Про тебе, воленько моя,
Оце нагадую.
Ніколи
Ти не здавалася мені
Такою гарно-молодою
І прехорошою такою
Так, як тепер на чу-**



**жині,
Та ще й в неволі. Доле! Доле!
Моя ти співана воле!
Хоч глянь на мене з-за Дніпра,
Хоч усміхнися з-за**

Після заслання у Петербурзі він перебував під постійним наглядом поліції,

Шевченко на деякий час «зависає» в Нижньому Новгороді. І тут він уповні відчув свою популярність. Жінки з місцевого бомонду



наввипередки замовляли йому свої портрети. Саме серед них він зустрів своє наступне кохання – молоду актрису Катю Піунову, яка видалася йому ідеалом жіночої вроди.

Останнім коханням великого поета стала служниця його петербурзьких друзів, українка Лукерія Полус-



мак. На прохання Шевченка, її, кріпачку, відпустили на волю. Це підштовхнуло дівчину, вже заручену з Тарасом Григоровичем, до сміливого флірту з його друзями та знайомими, що прикро і боляче вдарило по поетових почуттях. І цього разу його мрії про спокійну старість у родинному колі, у вишневому саду, були понівечені й знищені чужою байдужістю...

<https://spadok.org.ua/taras-shevchenko/kochannya-v-zhytti-tarasa-shevchenka>

Поліна Давиденко

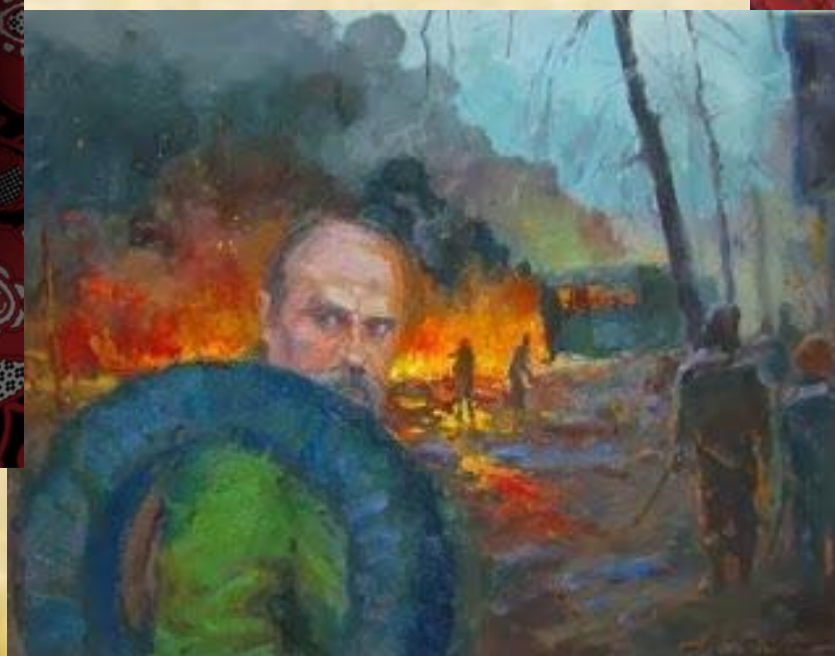
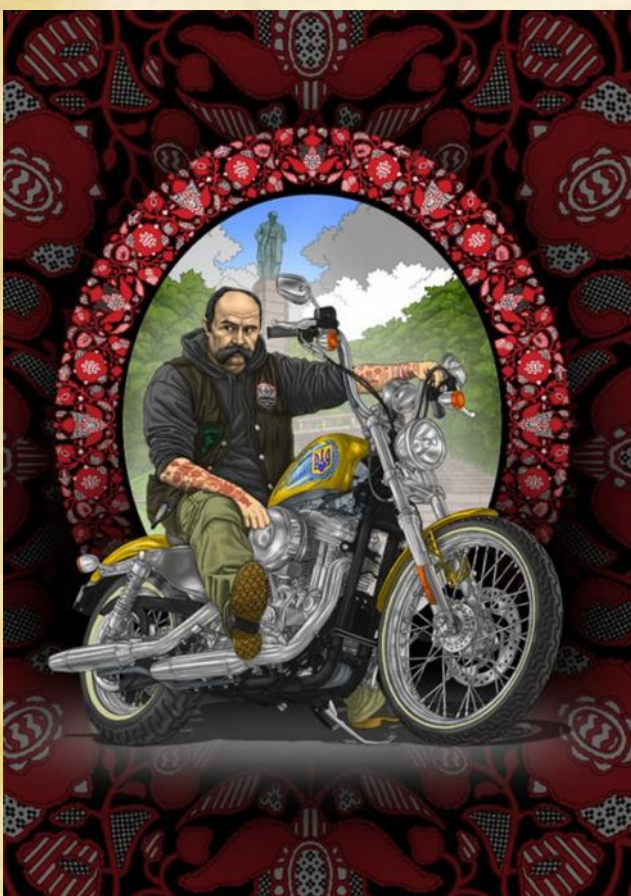
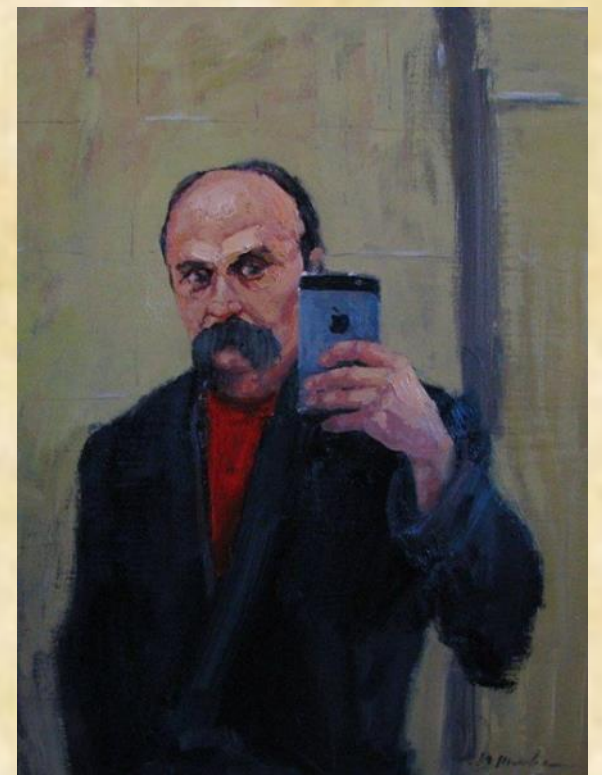
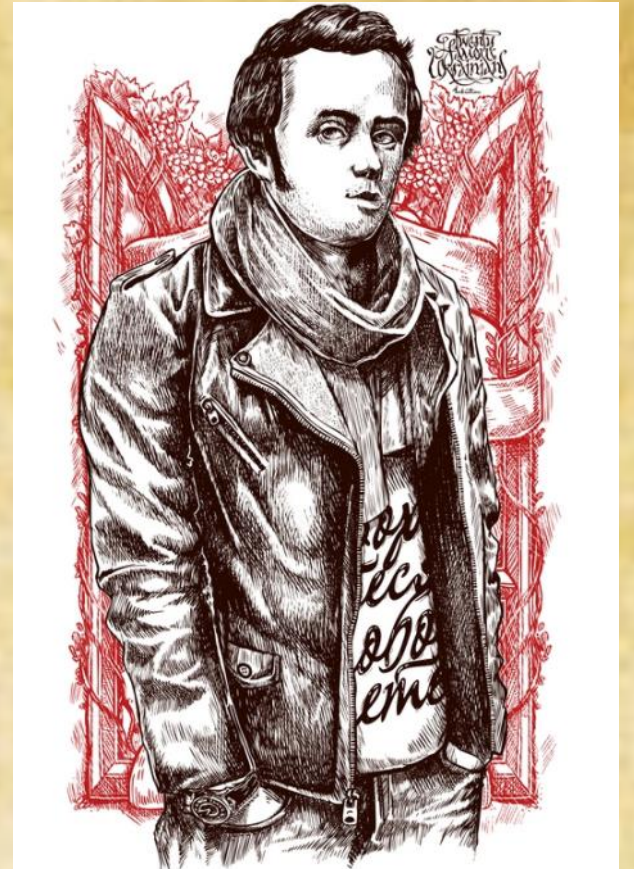
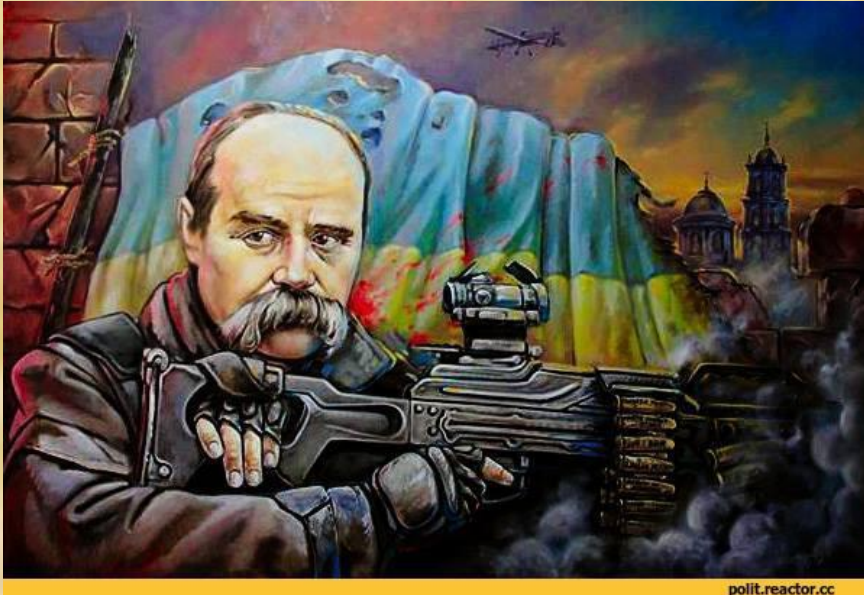


Цікаві сучасні образи Тараса Шевченка

У Шевченківські дні український сегмент соцмереж рясніє різноманітними сучасними інтерпретаціями зображень найвидатнішого українського поета Тараса Шевченка. Ми підготували підбірку найяскравіших образів Кобзаря у баченні сучасних українців. Тараса Шевченка зображають учасником Революції Гідності, учасником АТО, байкером, рокером та стилягою, а також любителем селфі.

https://galinfo.com.ua/news/shevchenko_revolutsioner_voin_supergeroy_bayker_yakym_bachat_myttsya_ukraintsi_254317.html

Валерія Калашник



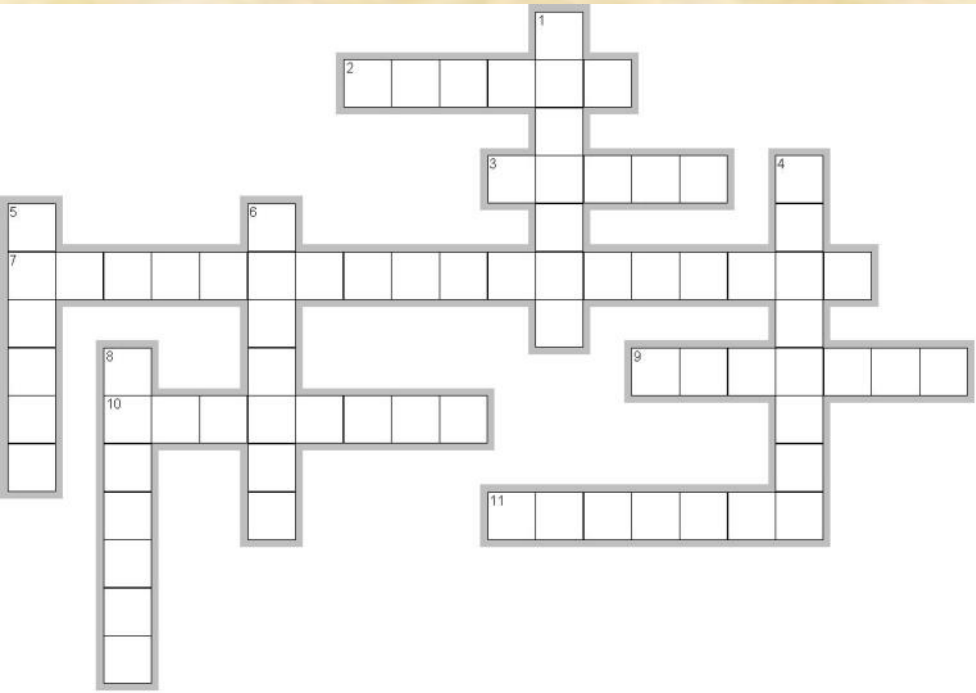
КРИЛАТІ ВИСЛОВИ Й АФОРИЗМИ З ПОЕЗІЙ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Розкуйтеся, братайтеся, У чужому краю Не шукайте, не питайте Того, що немає («І мертвим, і живим...» 1845 р.).	Любіться, брати мої, Україну любіте І за неї, безталанну, Господа моліте («В казематі 1847 р.).
Бо де нема святої во-лі, Не буде там добра ніколи («Царі» 1857 р.).	Свою Україну любіть, Любіть її... Во время люте, В остатню тяжкую минуту За неї Господа моліть («В казематі» 1847р.).
Якби ви вчилися так, як треба, То й мудрость би була своя («І мертвим, і живим...» 1845 р.).	Наша дума, наша пісня Не вмре, не загине От де, люде, наша слава, Слава України! («До Основ'яненка» 1840 р.).
Учітесь, читайте, І чужому навчайтесь, Й свого не цурайтесь («І мертвим, і живим...» 1845 р.).	Встане правда! встане воля! І Тобі одному Помоляться всі язики Вовіки і віки («Кавказ» 1845 р.).
Бо хто матір забуває, Того Бог карає, Того діти цурають-ся, В хату не пускають («І мертвим, і живим...» 1845 р.).	І на оновленій землі Врага не буде, супостата, А буде син, і буде мати, І будуть люде на землі («І Архімед, і Галілей...» 1860 р).
У нашім раї на землі Нічого кращого немає, Як тая мати молодая З своїм дитяточком малим («У нашім раї на землі ...» 1849 р.).	І забудеться срамотня Давняя година, І оживе добра слава, Слава України («І мертвим, і живим...» 1845 р.).
В своїй хаті своя й правда, І сила, і воля («І мертвим, і живим...» 1845 р.).	Встане Україна. І розвіє тьму неволі, Світ правди засвітить, І помоляться на волі Невольничі діти!.. («Великий льох» 1845 р.).
Не вмирає душа наша, Не вмирає воля. («Кавказ» 1845 р.).	
Борітеся - поборете, Вам Бог помагає! За вас правда, за вас слава І воля святая! («Кавказ» 1845 р.).	

Раз добром нагріте серце
Вік не прохолоне! («Сон» 1844 р.).
Обніміться ж, брати мої.
Молю вас, благаю!
(«І мертвим, і живим...» 1845 р.).
<https://www.zoda.gov.ua/news/24558/krilati-vislovi-y-aforizmi-z-poeziy-t.g.-shevchenka.html>

КРОСВОРД

- По горизонталі:
- 2. Назва першої збірки Т.Шевченка.
 - 3. Місто, у яке було перевезено прах Шевченка.
 - 7. Назва таємного антикріпосницького братства, у якому Шевченко брав активну участь.
 - 9. Прізвище художника, який, дбаючи про Шевченкове визволення з кріпацтва, намалював портрет Жуковського.
 - 10. Місто, куди було заслано Тараса Григоровича після розгрому Кирило-Мефодіївського братства.
 - 11. Батьківщина козаків.
- По вертикалі:
- 1. Козацький ватажок.



- 4. Як у поемі "Гамалія" названо козаків-невольників?
 - 5. Передмістя Царгорода, де був палац султана.
 - 6. Село, у якому народився поет.
 - 8. Український художник, з яким Т.Шевченко познайомився у 1836 році у "Літньому саду", взяв участь у викупленні Кобзаря з кріпацтва.
- https://skripnikmarina.ucoz.ua/publ/krosvordi_z_literaturi/krosvordi_z_literaturi_8_klas/taras_shevchenko/11-1-0-17

Марія Карпенко

Редколегія Кристал:

- Т.П. Давиденко
- В. Калашник
- М. Карпенко
- П. Давиденко